

15
5
10
25
30.

A DÚVAD.

HAJNAL felé megzörgették az ablakot. Julis felriadt s hallgatódzott. Eleinte azt hitte, hogy csak álmodott. De a kopogás megismétlődött. S valamiről, talán az ujjak e tétova neszéről, de azonnal megérezte, hogy az, aki most bebocsátást kér, csak az ura lehet. Gyorsan magára kapta a szoknyáját s kitámolygott a konyhába. A szíve olyan bódultan dobogott, hogy nem bírta tovább. Kicsit megállt pihenni. Aztán kireteszelte az ajtót.

A szél esőt vert az arcába. Egészen sötét volt. Nem látott semmit, csak érezte, hogy valaki, egy gőzölgő test bezuhan mellette az ajtón.

— Gyujts világot! — szuszogta az ember.

Az asszony összeborzongott. Szapora kézzel kotorászott a tűzhelyen, de sehogyan se akarta megtalálni a gyujtót. Mikor aztán végre világosság lett, egyszerre sirva fakadt. Keskeny kis lapockái rángatóztak.

— Istenem, — motyogta — én édes Szűz Máriám!

A férfi hallgatott. Ott ült szokott helyén, a tűzhely mellett. De hová lett a régi, nyalka, asszonybolondító ember? Bajusza, szakálla megszürcült, az arca vékony és felbarázdált. Kalapja széléről esőlé csepeg a hátára. Nem törődik vele. Semmivel se törődik. Csak könyököl a puskacsőre és hallgat.

Ahogy nézte, az asszony egyszeriben megtelt meleg szánalommal. Tekintete bársonyossá vált s ha nem tartja vissza valami nehéz és nyirkos félelem, menten odaomlik hozzá, az ölébe. De a férfi fegyvert szorongatott a térdei között. S csak ennyit szólt végre, azt is vacogó foggal:

— Édes! . . .

A férfi ránézett. Egy ideig hallgatagon nézte az asszonyt. Az arca fáradt volt s a szeme lobogó, mintha láz dulna benne. Halkan duruzsolta a fogai közül:

— Mért nem húzol papucsot, lelkem? Megfázol.

— Nem, nem — lelkendezett az asszony s érezte, mint lobban fel a boldogság a szívében a férfi szavai nyomán. Ilyen jóssággal sohasem szóltak még egymáshoz. S egészen zavart lett, kivörösödött. — Nem éhes? Nem enne valamit? Egy kis szalonnát? . . . Vagy rántottát süssek?

S már futott is a kamrába. Ujjai fürgén motoztak a polcokon. Boldog volt. Csak a halántékában lüktetett a kínzó kérdés: hogyan, Uram Isten, hát hogyan is történhetett?

Máig se érti. Vagy két héttel ezelőtt egy szerdai napon, estefelé

tarisznyát, puskát kanyarított a vállára s kiment az erdőbe. Nagyon szeretett vadászni János. Hiába mondogatta: vigyázz, egyszer megkörnyékeznak a csendőrök! Hiába!... S most itt van, itt van a retentő nagy szerencsétlenség.

Csak napok mulva kezdett derengeni, hogy mi is történt tulajdonképpen. János bizony háborúba keveredett a törvény őreivel, de nem ám csak úgy képletesen, hanem fegyverrel, éles töltennyel, halálos komolyan. Mondják, csak úgy zúgott az erdő a fegyverropogástól, csata volt, szabályos ütközet, Isten különös kegyelme őrködött, hogy emberéletben nem esett kár.

Végül is János kisiklott a zsandárok gyűrűjéből (valamikor a galíciai erdőkben nagyon megtanulta ezt a mesterséget) és elbujdosott. Ez volt a hiba. Mert a törvény törvény. A törvény alól embernek kibújni nem lehet.

Azóta tívé teszik érte a csendőrök az egész világot s nem tudják kézrekeríteni. Az ördög keveredett ebbe az emberbe. Mondják, valamelyik éjjel sikerült megközelíteni. Egész jól látták a csendőrök Jánost a holdvilágban, az erdő szélén, puskával a vállán. A tiszthelyettes, aki jó komája volt s szolgálaton kívül nem egyszer borozgattak együtt békés barátsággal, rá is kiáltott, hogy adja meg magát. De János felettül levágta magát egy fa tövébe s tüzelni kezdett a csendőrökre. Második lövése leperzselte a próbacsendőr kalapjáról a kakastollat.

Hát ez már nem volt tréfa. János eszét vesztette vagy a jó Isten a megmondhatója, mi történt vele. De a csendőrök most már személyes kérdéssé tették a dolgot s úgy hajszolták, kergették Jánost szakadatlan, mint egy kártékony, veszedelmes dűvadat.

— Na, itt vagyok, -lelkem — szíveskedett az asszony, amint kifordult a kamrából.

A gazda feje a két csontos öklén pihent. Aludt. De erre a gyenge hangra úgy megrebbent, mintha beleszúrtak volna. A tekintete még kóválygott s ujjai már a puskát markolászta. Látszott, csak úgy elalélt egy kicsit, mint a vadak, akik minden reccsenésre felborzolódnak a vackukról s kaptatnak a sűrűbe.

— Ki az? — ijedezett — ki van itt?

— Senki, lelkem, senki — nyugtatgatta Julis —, senki, csak én. Az ember megszégyenülten omlott vissza a helyére.

— Azt hittem... — dadogta s elhallgatott.

— Hát egyék — kínálta az asszony s kicsit arrébb állt, hogy lássa. De nem sok öröme telt benne. Soha ilyen vad, habzsoló éhséget. Remegő kézzel nyomta feléje a pálinkás üveget.

— Igyon — susogta —, igyon!

A férfi nem felelt. Félszemmel az asszony felé suhintott s nyelte az elemózsíát.

— Na, — mondta kurtán, mikor végzett s bekattintotta a bicskáját. Egyet húzott az üvegből s kétfelé törölte a bajuszát.

— Most má itt marad, ugye?

— Én?

— Kend.

— Hát...

Lenézett a csizmája orrára. Kicsit megemelte a lábát és arrébb csúsztatta. A föld csatakos lett körülötte. A mécs lángja három pici fénypontot pötytyentett az arcára. Egyet az orra hegyére, egyet az ajkára, egyet az állára.

— Hun a gyerek? — kérdezte hirtelen.

— Bent. Alszik. Megnézi?

— Meg.

De nem mozdult. Az asszony a réklje pertlijével babrált és hallgatott. Hát a gyerek miatt jött. Nem baj. Az a fő, hogy itt van. S már számolta is magában: öt év, tíz év? Nem, tíz esztendőnél nem verhetnek rá többet. Aztán az övök lesz megint.

— Hej, apja kék a gyerekek — sóhajtott.

— Az — hagyta rá János.

A menyecske arca kivörösödött.

— Hát akkor úgy számíton! — kiáltotta.

Az ember hosszan nézte.

— Mit akarsz ezzel? — kérdezte rekedten.

— Azt, hogy legyen má esze. Elég vót.

A gazda megmozdult. Gorombán lökött egyet a könyökével.

— Tán azt szeretnéd, hogy láncra verjenek, mi? Hát mit vétettem én, hogy így kergetnek? Hát loptam én, gyilkoltam, utonálló vagyok én vagy betyár, hogy vasat tegyenek a kezemre? Gyűjön ide az a tiszt-helyettes, ha бүдös az élete...

Felállt, dobbantott a puskatussal.

— Na, hun az a gyerek?

Támolyogva indult az ajtó felé. Egyszerre félelmetes csend ereszkedett rájuk. Az asszony dermedten figyelt. Neszek tétováztak a éjtszakában, hallani is alig lehetett, inkább a sejtelem sugta. S hirtelen léptek csikordultak meg a tornácon, ismeretlen és rémületes erő tódult az ajtó felé, ellenállhatatlanul. Itt vannak...

Jaj, most kiáltani, menekülni... Emberek!

Puskatus dүbörgött az ajtón.

— Kinyitni!

A két ember egymásra meredt. Görcs keményedett az izmaikra. Egy villanó pillanat. Eső zuhogott az ablakon s a szobában tikk-takkolt a kakukkos óra. Kidobott karjuk egyszerre kapott a fegyverért. Az asszony ért oda hamarább.

Két kézre markolta a hideg csövet s lihegve hátrált a kamra felé. A férfi döbbenetn nézte. Mi ez? Lassan közeledett. A szeme elhomályosodott. A melle zihált.

— Add ide! — csikorogta.

— Nem !

— Nem ?

— Nem !

Félkézzel kapott érte, megmarkolta s nagyot rántott rajta. Julis azt hitte, menten kiszakad a lelke, de nem engedett. Belecsimpaszkodott a fegyverbe, szívósan, kétségbeesett erővel, mintha a fuldokló életéért viaskodna. Ruganyos volt és lerázhatatlan. Őrült.

— Ereszted ! — hörögte az ember s a keze ökölbe keményedett. Már nem tudta, elfelejtette, miért is folyik a küzdelem, hogy odakinn a tornácon zsandárok várakoznak. Csak ketten voltak a világon. Ő és ez a beste, ez a gyűlöletes. És most megöli, leüti.

Két lobogó ökle már az asszony feje felett fehérlett. Fülében zúgott a surranó vér, úgy zúgott, mint a szélvész az erdőkben. Roppant kalapácsok döngették a földet, puskaropogás hasogatta a levegőt s gránát rázta a házat. S ebben az orkánban, ennél az orkánnál hangosabban, egyszerre csak gyermeksírás szivárgott elő valahonnan, olyan finom és halk, mint az egércincogás. Az ember nem is a fülével hallotta . . .

A két gyilkos ököl lezuhant. De nem az asszonyra. Az öklökből kihullt az erő s a férfi sután, bénán, kétségbeesetten nézett a párjára. S hangja szomorú volt, szomorú apai hang :

— Látod ! Felébresztetted a gyereket !

János nem mozdult többet. Akkor se, mikor a csendőrök fertigben tartott puskával benyomultak a konyhába. A tiszthelyettes bizalmatlanul rázogatta a fejét. Csodálkozott, hogy ilyen egyszerűen ment a dolog. Már megint mi esett ebbe az emberbe ?

Aztán közelebb jött s vállára ejtette a kezét.

— Na, Kerekes, hát meggyütt az esze ? — mondta vidáman és mosolyogni kezdett.

János nem felelt. Az asszony a kamra ajtajában állt s végigtörölt arcán az inge ujjával : véres volt, nem baj. De a puskát még eldugta idejében. S ez a fő. Öt év, tíz év ? Mindegy. Majd csak kiböjtölik valahogy. S a szíve úgy ugrált, mintha ki akarna bugyogni a melléből.

— Hát jön-e velünk, János ? — kérdezte a tiszthelyettes csaknem gyengéden.

Ment. Vissza se nézett többé. Azt se tudta, hogyan került csuklójára a bilincs. Csak mikor az őrstanyán jegyzőkönyv elé állították, eszmélt magára s hirtelen sirva fakadt. Olyan furcsa, gyenge, vékonyas hangon sírt, mint a gyermek, ha felijed az álmából. A tiszthelyettes, aki éppen a jelentés szokásos bevezetését rajzolgatta szép, gömbölyű, öreg betűkkel, ijedten neszelt fel a papirosról.

Szakáts László.